

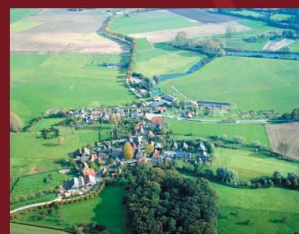
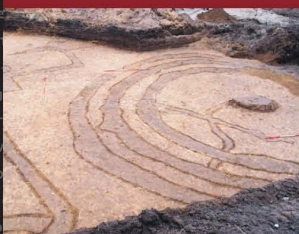
APELDOORN

PLANGEBIED PELIKAANLAAN

Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)

BAAC rapport V-09.0191

juli 2009

ARCHEOLOGIE BOUWHISTORIE CULTUURHISTORIE

APELDOORN

PLANGEBIED PELIKAANLAAN

Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)

BAAC rapport V-09.0191

juli 2009

Status
definitief

Auteur(s)
W.A. Bergman

Colofon

ISSN 1873-9350

Auteur(s) W.A. Bergman

Redactie J.R. Mulder

Cartografie ir. S. van Daalen

Copyright Oostelijk Onroerend Goed bv te Bathmen / BAAC bv te Deventer

Eindcontrole	J.R. Mulder		25-06-2009
Autorisatie (senior archeoloog)	drs. A. ter Wal		25-06-2009

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Oostelijk Onroerend Goed bv te Bathmen en/of BAAC bv te Deventer.

BAAC bv

Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie

Postbus 2015
7420 AA Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 61 84 30
E-mail: baac@baac.nl

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Administratieve gegevens

Onderzoekgegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkenkende fase)
Datum opdracht	4 juni 2009
Datum veldwerk	22 juni 2009
Datum rapportage	25 juni 2009
Uitvoerder	BAAC bv, vestiging Deventer Postbus 2015 7420 AA Deventer 0570-670055
Projectleider	W. Bergman w.bergman@baac.nl V-09.0191
BAAC-rapport	ing. F.R.P.M. Miedema
Veldmedewerkers	drs. D. de Ruiter
Opdrachtgever	Oostelijk Onroerend Goed bv P.H.T. Wolbert-Hol Schoolstraat 10a 7437 AE Bathmen 0570-543509
Bevoegde overheid	Gemeente Apeldoorn Mw. S. van der A Postbus 9033 7300 ES Apeldoorn 055-5802115
Beheer documentatie	BAAC bv Deventer

Locatiegegevens

Provincie	Gelderland	
Gemeente	Apeldoorn	
Plaats	Apeldoorn	
Toponiem	Pelikaanlaan/Reigersweg	
Kaartblad	33B	
Oppervlakte	245 m ²	
RD-coördinaten	194.306 / 468.410	
	194.306 / 468.396	
	194.289 / 468.405	
	194.306 / 468.420	
Gegevens Archis	Onderzoeksmeldingsnummer	35611
	Onderzoeksnummer	26711
	AMK-terrein	nvt
	Waarnemingnummer(s)	nvt
	Vondstmeldingsnummer(s)	nvt
	Periode(s)	nvt

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens	3
Inhoudsopgave	5
1 Inleiding	7
1.1 Onderzoekskader	7
1.2 Ligging van het gebied	7
2 Samenvatting bureauonderzoek	9
3 Inventariserend Veldonderzoek	11
3.1 Werkwijze	11
3.2 Veldwaarnemingen	11
3.3 Verkennend booronderzoek	12
3.3.1 Lithologie en bodemopbouw	12
3.3.2 Archeologische indicatoren	12
3.4 Archeologische interpretatie	12
4 Conclusie en aanbevelingen	13
4.1 Conclusie	13
4.2 Aanbevelingen	13
Geraadpleegde bronnen	15
Begrippenlijst	17
Bijlagen	
Bijlage 1 boorpuntenkaart	
Bijlage 2 boorstaten	

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van Oostelijk Onroerend Goed bv heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC bv een archeologisch inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (verkennde fase) uitgevoerd in het plangebied Pelikaanlaan te Apeldoorn. Aanleiding voor dit onderzoek is een bestemmingsplanwijziging waarbij nieuwbouw is voorzien. Voorafgaand aan de herontwikkeling is het gewenst om in een vroeg stadium te weten welke archeologische waarden er in het geding kunnen zijn. De minimale bodemverstoring bij de realisatie van de nieuwbouw is te verwachten tot in de C-horizont, waarbij dus een gerede kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden.

De uitvoering van het verkennde booronderzoek is gebaseerd op een bureauonderzoek (Van der A, 2009a) en het daaruit voortgekomen advies. Uit het bureauonderzoek bleek dat het gebied een hoge archeologische verwachting heeft voor met name de periodes late Bronstijd en vroege IJzertijd.

In dit rapport zijn de resultaten van het verkennde booronderzoek beschreven. Op basis van deze resultaten worden aanbevelingen gedaan voor mogelijk vervolgonderzoek.

Het inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennd booronderzoek heeft tot doel inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden en om de intactheid van het bodemprofiel te bepalen.

Tijdens het onderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen uit het Plan van Aanpak (De Bondt, 2009) te worden beantwoord:

- Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?
- Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?
- Is vervolgonderzoek nodig om de door het verkennd booronderzoek in beeld gebrachte gebieden met een archeologische verwachting en een intact bodemprofiel nader te onderzoeken en zo ja, in welke vorm?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1 (SIKB, 2006), het onderzoeksspecifieke Plan van Aanpak van de gemeente Apeldoorn (Van der A, 2009b) en het onderzoeksspecifieke plan van aanpak (de Bondt, 2009).

1.2 Ligging van het gebied

Het plangebied ligt ten zuidoosten van de Pelikaanlaan 39, op het achterste deel van het perceel Reigersweg 27 in de bebouwde kom van Apeldoorn. De oppervlakte bedraagt circa 245 m². Het plangebied is momenteel braakliggend met een klein bebouwd deel. In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied (ANWB, 2004).

2 Samenvatting bureauonderzoek

De resultaten van het bureauonderzoek zijn beschreven in een interne mededeling van de afdeling ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Apeldoorn en het plan van Aanpak (respectievelijk Van der A, 2009 a en b).

Het plangebied ligt op het voormalige bouwlandcomplex de Wormensche Enk in een landschap van relatief hooggelegen daluitspoelingswaaierafzettingen en –glooiingen met gooreerdgronden. De kans op het aantreffen van archeologische resten is hier hoog. De archeologische resten zijn afgedekt door een, door akkerbouw gevormde, eerdlaag en daardoor vermoedelijk goed geconserveerd. Het plangebied is, met uitzondering van de huidige bebouwing, voor zover bekend niet eerder bebouwd geweest. De archeologische verwachting voor het plangebied is hoog, met name voor de periode late Bronstijd en vroege IJzertijd.

3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Aan de hand van het bureauonderzoek is een specifiek Programma van Eisen met archeologische verwachtingen opgesteld. Bij het inventariserend veldonderzoek zijn deze verwachtingen getoetst. Het inventariserend veldonderzoek bestond uit een verkennend booronderzoek waarbij 4 boringen tot minimaal 25 cm in de nog niet door bodemvorming veranderde ondergrond (C-horizont) zijn gezet. Er is gekeken in hoeverre de bodem nog intact is, waarmee informatie wordt verkregen over de gaafheid en conserveringstoestand van eventuele archeologische vindplaatsen. Een intacte bodem betekent namelijk dat eventuele vindplaatsen nog gaaf en goed geconserveerd aanwezig kunnen zijn. Daarnaast geeft het booronderzoek informatie over de aard van de bodem.

De boringen zijn gezet met een edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn verspreid gezet in een raster van circa 7,5 x 7,5 m op plaatsen waar dat in verband met het grondgebruik mogelijk was. De boringen zijn zo optimaal mogelijk over het plangebied verdeeld. De locaties (x, y coördinaten) zijn ingemeten met een GPS, waarbij de maximale afwijking 2 m bedraagt.

Om inzicht te krijgen in de bodemkundige en lithologische gesteldheid van de ondergrond, zijn de boringen lithologisch (volgens de NEN 5104, 1989) en bodemkundig beschreven (volgens De Bakker & Schelling 1989). Hoewel het verkennende onderzoek niet specifiek is gericht op het opsporen van archeologische indicatoren is wel op de aanwezigheid van resten gelet en is het opgeboorde sediment gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 4 mm. De bodemlagen zijn met de hand en op het oog onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Deze indicatoren (bv. aardewerk, huttenleem, vuursteen, metaal, houtskool en al dan niet verbrand bot) kunnen een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plaatse of in de nabijheid van de boring met indicator.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 22 juni 2009. In de navolgende paragrafen worden de resultaten van het veldonderzoek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een archeologische interpretatie. De locaties van de boringen staan weergegeven op de boorpuntenkaart (bijlage 1). De boorbeschrijvingen bevinden zich in bijlage 2.

3.2 Veldwaarnemingen

Door de aanwezige bebouwing en begroeiing in de tuinen (figuur 3.1) waren aan het maaiveld geen aanwijzingen zichtbaar die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van archeologische resten in de bodem.

Figuur 3.1: *Zicht op het plangebied in noordoostelijke richting vanuit het westen.*

3.3 Verkennend booronderzoek

3.3.1 Lithologie en bodemopbouw

De bovengrond in het gehele plangebied is tot 65 à 100 cm sterk puinhoudend tot aan de C-horizont en daarmee verstoord. Naast het puin zijn ondermeer glas-, piepschuim-, asbest- en porseleinresten aangetroffen. De puinhoudende bovengrond gaat of direct over in de smeltwaterafzettingen van de niet door bodemvorming veranderde C-horizont ofwel via een menglaag, waarbij de A- en C-horizont zijn vermengd. De C-horizont bestaat uit slecht gesorteerd, matig grof zand met enkele tot veel roestvlekken. Boring 2 is vastgelopen op een puinlaag op 75 cm beneden maaiveld.

3.3.2 Archeologische indicatoren

Bij controle van het opgeboorde bodemmateriaal zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3.4 Archeologische interpretatie

De aangetroffen puinresten duiden op een recente verstoring van de bovengrond. De grens tussen de bouwvoor en de C-horizont is scherp. De roestvlekken in de C-horizont wijzen op een relatief lage ligging. Derhalve kan de archeologische verwachting voor het plangebied worden bijgesteld naar een lage verwachting voor alle perioden.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Voor het plangebied gold met name een hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten voor de periode late Bronstijd en vroege IJzertijd. De bodem binnen het plangebied bleek echter geheel verstoord, waarbij de oorspronkelijke stratigrafie vernietigd is. Een gooreerdgrond die volgens het bureauonderzoek verwacht werd, is in het plangebied niet aangetroffen. Bij een intacte gooreerdgrond komt een humeuze bovengrond van maximaal 50 cm dik voor die overgaat in de weinig veranderde bodem van de C-horizont. Door de relatief lage ligging (roestvlekken) en door de vermenging van de humeuze bovengrond en de top van de ondergrond (C-horizont) is de kans klein dat archeologische waarden intact aanwezig zijn. Een waardering van het plangebied is derhalve niet van toepassing.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van onderhavig onderzoek adviseert BAAC bv dat een archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk is.

Bovenstaand advies vormt een zogenaamd selectieadvies. Dit betekent niet dat reeds gestart kan worden met bodemversturende activiteiten of de daarop voorbereidende activiteiten. Het selectieadvies dient namelijk eerst beoordeeld te worden door de bevoegde overheid (gemeente Apeldoorn) en leidt tot een selectiebesluit.

Hoewel getracht is een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden, kan de aanwezigheid van archeologische sporen of resten nooit volledig worden uitgesloten in de gebieden waarvoor geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. BAAC bv wil er daarom op wijzen dat men bij bodemversturende activiteiten alert dient te zijn op de aanwezigheid van archeologische waarden (zoals vondstmateriaal en grondsporen). Bij het aantreffen van deze waarden dient hiervan melding gemaakt te worden bij de minister (in praktijk de Rijksdienst voor het Cultureelhistorisch Erfgoed) conform artikel 53 van de Monumentenwet 1988. Binnen de gemeente Apeldoorn kan de melding ook rechtstreeks bij de gemeentelijk archeoloog gedaan worden op: 055-5902115 of m.parlevliet@apeldoorn.nl.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

A, S.J.H. van der, 2009a. *Interne mededeling. Archeologie in ruimtelijke onderbouwing Pelikaanlaan naast 39*. Gemeente Apeldoorn, Apeldoorn.

A, S.J.H. van der, 2009b. *Plan van Aanpak. Booronderzoek. Gemeente Apeldoorn, Apeldoorn, Pelikaanlaan/Reigersweg*. Gemeente Apeldoorn, Apeldoorn.

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*. Staring Centrum, Wageningen

Bondt, S. de. 2009. *Onderzoeksvoorstel – plan van aanpak Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) plangebied Pelikaanlaan/Reigersweg te Apeldoorn*. BAAC bv, 's Hertogenbosch.

Nederlands Centrum van Normalisatie (NEN), 1989. *Classificatie van onverharde grondmonsters. NEN 5104*. Delft.

SIKB, 2006. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1*. SIKB, Gouda

Kaarten

ANWB, 2004. *Topografische atlas Gelderland (1:25.000)*, ANWB, Den Haag

Begrippenlijst

A-horizont	Donkergekleurde bodemhorizont waarin humus door bodemdieren, planten, schimmels en bacteriën is omgezet en gemengd met de eventuele minerale delen
Archeologie	Wetenschap die zich ten doel stelt om door middel van studie van de materiële nalatenschap inzicht te verwerven in alle facetten van menselijke samenlevingen in het verleden.
C-horizont	Weinig (C1) of niet (C2) door bodemprocessen veranderd sediment of eventueel verweerd vast gesteente volgend op vast gesteente. Om te worden geclassificeerd als C-horizont dient het om soortgelijk materiaal te gaan als hetgeen waarin de A- en B-horizonten zijn ontwikkeld.
Fluvioperiglaciaal Horizont	Door stromend water onder periglaciale omstandigheden afgezet. Een qua kleur, textuur en wordingsgeschiedenis homogene bodemlaag met karakteristieke eigenschappen
Periglaciaal:	Heeft betrekking op de stroken rondom het door landijs bedekte gebied, op het daarop heersende klimaat en op kenmerkende verschijnselen in dit gebied.

Bijlage 1

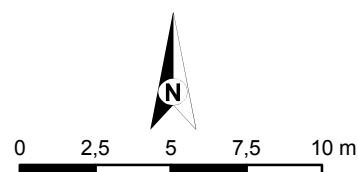
Boorpuntenkaart

V-09.0191 - Apeldoorn, Pelikaanlaan/Reigersweg

boorpuntenkaart

- boorpunten
- plangebied
- topografische ondergrond

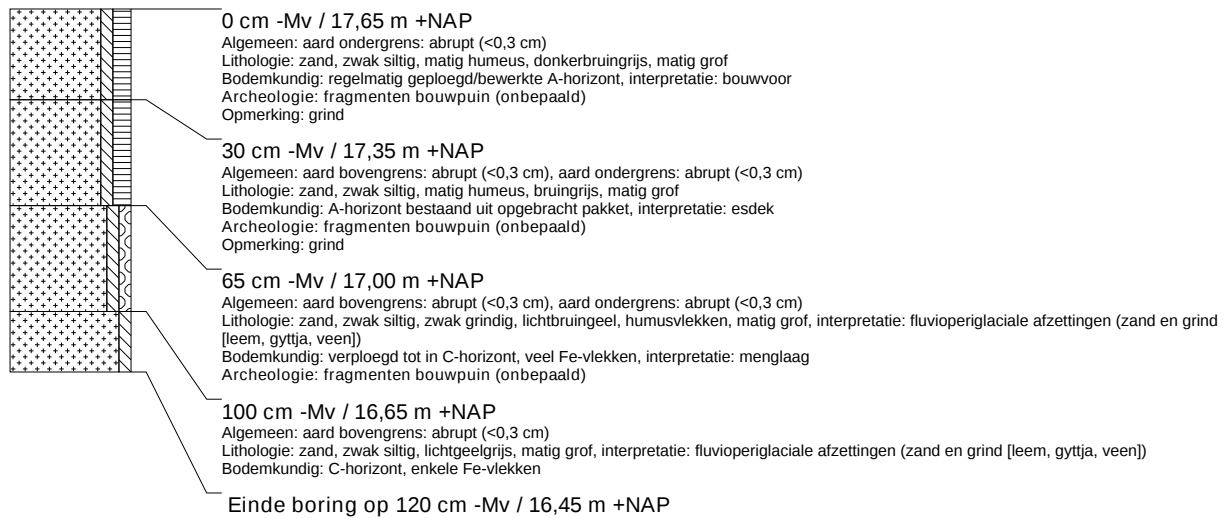
BAAC

Bijlage 2

Boorstaten

boring: 09191-1

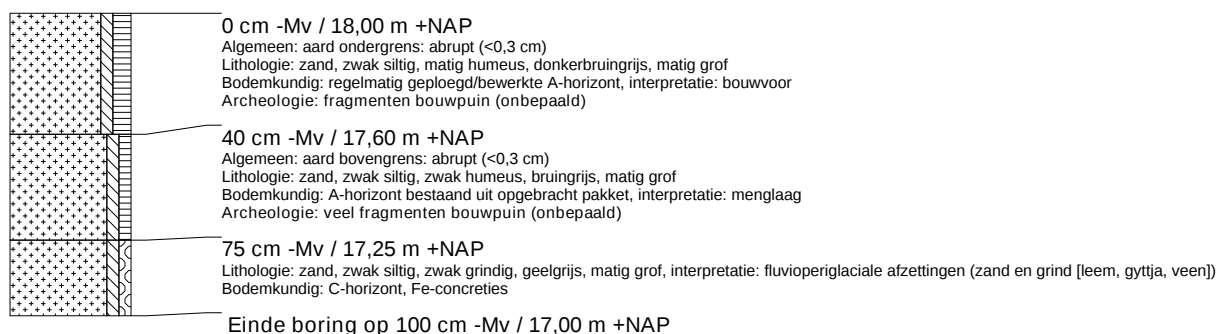
beschrijver: FM, datum: 22-6-2009, X: 194.293, Y: 468.403, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 17,65, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Apeldoorn, opdrachtgever: Oostelijk Onroerend Goed BV, uitvoerder: BAAC

boring: 09191-2

beschrijver: FM, datum: 22-6-2009, X: 194.298, Y: 468.408, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 17,82, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Apeldoorn, opdrachtgever: Oostelijk Onroerend Goed BV, uitvoerder: BAAC

boring: 09191-3

beschrijver: FM, datum: 22-6-2009, X: 194.304, Y: 468.413, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 18,00, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Apeldoorn, opdrachtgever: Oostelijk Onroerend Goed BV, uitvoerder: BAAC

boring: 09191-4

beschrijver: FM, datum: 22-6-2009, X: 194.299, Y: 468.402, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 17,39, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Apeldoorn, opdrachtgever: Oostelijk Onroerend Goed BV, uitvoerder: BAAC

boring: 09191-5

beschrijver: FM, datum: 22-6-2009, X: 194.305, Y: 468.407, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 18,03, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - kartering, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Apeldoorn, plaatsnaam: Apeldoorn, opdrachtgever: Oostelijk Onroerend Goed BV, uitvoerder: BAAC

